

В. М. ЧЕХІВСЬКИЙ

**ЗА ЦЕРКВУ,
ХРИСТОВУ ГРОМАДУ,
ПРОТИ ЦАРСТВА ТЪМИ**

Видання Церковної Ради першої парафії Української православної церкви Миколаївського Собору
Року Божого 1922, м. Харків

ВИДАННЯ ТРЕТЬЕ

НЬЮ ЙОРК 1974 Р.Б.

PROF. V. M. CHECHIVSKYJ

**FOR THE CHURCH,
FOR CHRISTIAN COMMUNITY,
AGAINST THE KINGDOM
OF DARKNESS**

Für die Kirche,
Für christliche Gemeinschaft,
Gegen das Reich der Finsternis


Pour l'église ,
Pour une communauté chrétienne,
Contre le royaume des ténèbres

THIRD PUBLICATION

NEW YORK 1974

3 книжок

проф. Петра В. Чуйка і волини.

ВОЛОДИМИР МУСІЙОВИЧ ЧЕХІВСЬКИЙ

Всеукраїнський благовісник, один із найближчих сподвижників Митрополита Василя Липківського.

„Мене вже на жертву приречено, і час
мого відходу настав, бо подвигом доб-
рим я боровся”. 2 Тимоф. IV. 6-7.

ЗА ЦЕРКВУ, ХРИСТОВУ ГРОМАДУ, ПРОТИ ЦАРСТВА ТЪМИ

Пізнайте істину, і
істина визволить вас.
(Іоан. 8, 32)

З осередку робітників, теслярів, рибалок, з бідних людей, злідарів («худородних» І Кор. 1, 27), виникла перша церква, перша громада Христова. Завданням церкви було братерське поєднання людей і безупинне простування до совершенства життя Божого.

Основою життя й устрою Христової громади була прийнята вільна, без примусу, любов, братство, спільність, самодіяльність. Не могли пануючі верстви погодитись з новою громадою, що загрожувала знищити їх панування. «Повстали царі земні і князі зібрались докупи на Господа і на Христа його» (Діяння. 4, 26, 27).

Пануючі верстви Іудеї, а потім і Риму повстали на боротьбу з церквою.

Боротьба спочатку, в I, II й III в. в. йшла дорогою адміністративно-судових переслідувань, погромів, нападів натовпу, а разом і шляхом громадської і літературної полемики. Боротьба пануючих проти церкви направлялась на повне знищенння церкви. Коли ж християнство не тільки не зникає, а ще й розростається, пануючі верстви змінюють способи боротьби, йдуть на компроміси. І в середині церкви і зовні, у впливах держави на церкву, пануючі верстви намагаються пристосувати організацію церкви до свого панування, утворити з церкви знаряддя до зміцнення господства богатших верств. Цей останній спосіб боротьби пануючих проти Христової громади тягнеться до теперішнього часу, приводить життя Української Христової Церкви до того стану, коли вірні приступають до відновлення й визволення Христової громади, пригнобленої синами «князя віку цього», пануючими верствами.

З того часу, як в Українській Церкві засіяла благодать Святого Духа з часу прийняття християнства, вся повнота життя

Святого Духа пробуває в Українській Церкві. Десятий вік вже йде, як живе з Христом Українська Церква. Живучи всею повнотою дарів Святого Духа, Православна Українська Церква була автокефальною, незалежною від інших церквів, єдналась з церквою матір'ю, Грецькою церквою. Те єднання не було підлеглістю.

Коли український народ в XVII ст. повстав проти панської влади Польщі і вступив у спілку з Московією, як рівний з рівними і вільний з вільними, московські бояре й дворяне повели свою злу роботу на поневолення народу України. Московські князі, царі, бояре й дворянине заздрим несигтим оком позирали на здобутки праці українського народу й обманом, зрадою, насильством стали захоплювати працю селянина, робітника України. Щоб міцніше у тьмі неволі держати народ України, московські пануючі верстви і непідлеглу Москві вільну Українську Церкву вирішили поневолити. З боярами охоче злигалися московські патріярхи й архієрії, які також в значній кількості походили з боярства і поділяли захватницькі прагнення його. І московські духовні владики алчним оком позирали на блага землі української. Одна була перешкода — церква України була в єднанні з Грецькою церквою, і поневолення української церкви могло викликати протести Грецької церкви. Щоб усунути цю перешкоду, слуги пануючих верств Москви, патріярх і царська влада, посилають в Царгород посла Никиту Алексеєва до царгородського патріярха, прохаючи останнього благословити поневолення московськими «князями віку цього» Української Церкви. Зпочатку царгородський патріярх одмовився виконати бажання московських владик, а іерусалимський патріярх рішуче протестував проти беззаконства неканоничності акта, що задумала Москва. Тоді посол московський хабарями схиливмагометанина, великого візіра, вплинути силою на патріярха, і патріярх поступився перед візірем і дав грамоту, в якій відмовився від оборони непідлегlosti Української Церкви. Щоб покрити темне діло насильницької покупки влади над Українською Церквою, як пише сам Алексеев, зпочатку була послана грамота від царгородського патріярха в Москву про

зречення від Української Церкви, і лише потім царський посол заплатив за послугу й патріярху й іншим, по слову посла, 200 золотих і три сорока (120) соболів («Історія української культури», Ів. Огієнко). Купля влади над життям церкви не допускається і карається Апостольською Церквою. Хто купує життя церкви, як Симон в «Діяннях», той підлягає суворій карі. Він повинен бути відлученим від церкви й всі, хто має з ним спільність. З 1687 р., року ганебної куплі життя Української Церкви, московська вся ієархія на Вкраїні-неканонічна, не Христова. Мало було куплі грамоти царгородського патріярха, московські владики потрібували ще дійсного переведення свого панування в житті Української Церкви. Силою «князя віку цього», силою царів, бояр, дворян, силою збройною була заведена влада московської ієархії і в Українській Церкві. Знищено було апостольський звичай церковного обрання священнослужителів, який зберігся в Українській Церкві. Царська влада призначала архіереїв, а по 30 апост. правилу, хто за допомогою державної влади здобуває священнослужительський сан, позбавляється сану. Царсько-панські ставленники, епископи по своїй волі призначали бюрократичним шляхом священиків і дияконів. Так витворювалась сучасна москвинська ієархія. Силою припинено було роботу церковних братств; українські школи закриті, а на місце їх відкриті руські школи; старопечатні українські церковно-богослужбові книжки силою одібані по всій Україні, а на місце їх силоміць надані московської печаті з виявленими ознаками московської мови («Київськ. Митр. Гавриїл Бокун», Київ, 1905 р. В. Чеховський).

Цей процес поневолення силами князів віку цього Української Церкви йшов через XVIII–XIX, в. в., виявляється ще й в теперішній час.

Таким чином московська ієархія на Вкраїні увійшла в Українську Церкву не через двері Христа, не любовію, а пелізла через діру куплі, обману, насильства, як всякий хижак. Через те московська ієархія на Вкраїні й до цього часу є лжеієархією, є організацією панування господствуєчих

верств, а не організацією братерського церковного служіння. Являючись гнобителями на Вкраїні, московська боярська ієпархія і в Московській церкві одійшла від заповітів Христа й апостолів.

Істотою ієпархічного служіння, єпископського служіння, по ученню православного догматичного богословія, являється учительство, священнослужіння й духовне управління («Догм. богосл.» Митр. Макарія, Учеб. церк. права П. Суворова, Москва, 1908 г. ст. 185). Дійсні ієпархи, єпископи, очевидно, мають дариг Святого Духа: дар учительства, дар священнослужіння й дар духовного управління.

По ученню Христа, апостолів і їх учнів, благодать Святого Духа не може бути мертвою, неживою, вона повинна виявлятися в добрих плодах любови й правди. Життя в Святому Дусі, дари Святого Духа необхідно виявлятися в житті, в істині, в добрі, любові, правді, святості. З злом, гріхом, гнилизою душі, брудом, неправдою, тъмою, мамоною, велиаром, з владою князів віку цього Святий Дух нічого спільногого мати не може; ніякого поєднання діяння Святого Духа з діянням «князя віку цього» — й зовнішнього мèханічного поєднання бути не може (Єванг. Матв. 7, 18).

Коли поглянути, по заповіту Христа (Матв. 7, 16), на діла, на плоди діяльності московської патріяршої ієпархії, коли будемо іспитувати духів, по апостольському заповіту (І.Іоан.4), в ієпархії, що має преємство московської влади, то побачимо й упевнимось, що ця ієпархія в цілому не виявляє благодатного життя дарів Святого Духа. Благодатне Христове життя остается в церкві незалежно від патріяршої ієпархії й часто проти волі її. Перш всього, москвинська ієпархія зrekлась дара Святого Духа управління. Вона цей дар передала за свої матеріальні вигоди владі стародержавній, владі «князів віку цього». Христос усім життям боровся проти «влади князя віку цього», влади примусу, насильства, гнобительства. З життя церкви Христом був вигнаний геть князь віку цього. Христос учив: «Тепер суд мирові цьому: тепер князь миру цього вигнаний буде геть» (Іоан. 12, 31). Христос заповідав, «що царство його не від миру цього» (Іоак. 18, 36). Христос

заборонив своїй церкві порядки, звичаї й закони царств світу цього (Матв., 20, 25–28). А московська ієрархія пішла до влади царства світу цього і віддала в руки «князя миру цього» й його слуг церкву Христову.

Епископи й патріярхи були не органами Христя, а органами в управлінні «царства мира цього», органами «ведомства православного єсповедання». Але церква поставляла собі пре-світерство і епископство, а влада зовнішня, стародержавна, панська, призначала своїх слухняних кандидатів, своїх слуг епископами, митрополитами, а ті призначали відповідних панським інтересам кандидатів священиками, діяконами, дяками. Царська влада «указами» правила ієрархією й церквою. Ієрархія без волі царської, панської влади не керувала життям церкви. Царі злодійським способом присвоїли собі навіть головенство в церкві. Одкінuto було учення православне, що єдиним головою церкви є Христос («Православн. спов. Петра Могили», Церкв. прав. Суворов, ст. 180-І). Єкатерина II, Павло I-ий й інші називали себе «головою греко-кафолічної, східної церкви». Так, дар Святого Духа, дар управління, ієрархія московська не тільки «не підгривала», по заповіту Ап. Павла, а й замісць дара Святого Духа прийняла дар «князя миру цього».

Також підмінила ієрархія московська дар навчання, дар істини Святого Духа на лжеучення цареслуження, панепоклонства. Коли управління церквою досталось панським челядникам, то й учення віри підмінилось відповідним чином. Замісць основи Христової науки братерства, єдності, любови, московська ієрархія приймає й ширить учення про абсолютизм, верховенство царської й панської влади, одкидає учення Христа, що царство його не від миру цього, научає, що церква підлягає керовництву «князя миру цього», царя й панів, що вірні повинні більш всього коритись волі «князів миру цього».

Замісць братерства ієрархія Московії і її прислужники провідують примус, панування зовнішнього стародержавного характеру в самій церкві. Патріярх і епископи засвоюють собі елементи влади князів і царів і господствують в церкві,

проти учення Христа, поневолюючи й гноблючи церкву вірних. Проти учення Христа про братерство (Матв. 20, 25–28) й заповітів апостолів (І Петра, 5, 3), що заборонили епископам панування, московська ієархія видумала учення про епископський абсолютизм в церкві, про епископську монополію на благодатні дари Св. Духа.

Ставши слугою царства тьми, московська ієархія для зміцнення панської влади учит, що примус, насильство, війни, навіть смертна кара християнством заповідані. Досить пригадати учення про благословенство душогубства війни і смертної кари катехізиса Філарета, митрополита московського. Філарет учення Христа віддав на службу вимогам старої клясової держави. В державному Совіті Російської імперії той, хто пізніше царською владою названий був київським митрополитом, Антоній боронив смертну кару во ім'я християнства, смертну кару, яку вживала стара держава проти своїх клясових супротивників, селян і робітників («Несколько мыслей по поводу защиты смертной казни в русской богословской литературе последнего времени», В. Экземплярский, Київ, 1907, ст. 4). Ті священики, що в Державній Думі висловились проти смертної кари, Російським Синодом позбавлені були священного сану.

Перед очима всіх розлягалася проповідь московської ієархії як в Московії, так і на Вкраїні з закликами до душогубства в війнах, що велися виключно в інтересах пануючих верств.

Одкінувши учення Христове, дар істини Св. Духа, московська ієархія засвоїла дар «князя миру цього», зле учення про панування, дар лжі, неправди. Ієархи стали ідеологами, учителями темної влади князів віку цього.

Ієархія московська проповідувала іменно ту владу, з якою боровся Христос. Він, перемагаючи цю владу духом своїм, тілом відданий був їй, при чому зазначив: «це Ваш час і (Ваша) влада темна» — (Луки, 22, 53).

Дар священнодіяння, дар свячення — просвітлення людського життя, московська патріярша ієархія також віддала «князю миру цього» за царську панську ласку. Богослужіння, таїнства Св. Духу перемінено було ієархією на служення не

любові до меншого брата, Христа, на служіння не Богові, а царям, князям миру цього. Ієрархія прийняла указ царя — ката Петра I про повернення таїнства сповіді в чинник політичного розшуку. Цим указом кожному духовнику, ісповіднику, надавався обов'язок доносити політичній розшукувальній владі про тих, хто виявить на сповіді незгоду з царською сваволею. Щоб цей спосіб міг обійтися все громадянство державна влада силою примушувала всіх сповідатись. Для того заведено було «исповеднія ведомості». Так святе, чисте таїнство оновлення духа повернено було в дію розшуку влади «князя миру цього», а священики перетворені в агентів панської влади.

Для утримання народу, робітників села і города під владою царів, панів, утворено було священнодіяння присяги на служення панській, царській владі — для всіх християн, і особливої присяги зокрема для військових, урядовців, священнослужителів.

Присяга служила зміненню влади експлоататорів-визискувачів над тим, хто працював. В богослужіння внесені частини молитви за царське панство, які в корні перемінили напрям, дух богослужіння. Замість того, щоб молитися про піднесення життя й діяльності державних діячів до вищої правди й волі Отця небесного, ієрархія внесла моління, щоб Господь Бог поспішав поселяти покорити під ноги царя всякого ворога й повстанця (ектенія богослужбова). Коли нові Ахави намагалися передавати смерти нащадків Іллі, нових пророків, проповідників братерства, істини, правди, ієрархія в дію свяшенну, присвячену великому Христовому ділу визволення людей, внесла молитви про перемогу «князя миру цього» над його противниками, учениками Христа. Ієрархія московська встановила цілий ряд царських свят, «служб» і карала позбавленням сана тих священиків, що не відправляли імператорського культа. Навіть ввела окреме нове, противнє вірі Христовій таїнство «миропомазання» на царство «князя царя світу цього».

Ієрархія видумала дію — обряд прокльону тих, хто не згожувався з царським, панським насильством над народом.

Ієрархи проклинали вільний великий Новгород за те, що він був вільний і не підлягав московському князю, проклинали українських діячів за те, що не погоджувалися на поневолення України (Мазепи прокльони тяглися 200 років), проклинали селян — повстанців, за те, що боролися проти панської влади (Степан Разін).

Таїнство священства московська ієрархія повернула в інвеституру, в передачу стародержавної влади одним урядовцем — другому: Від ставлеників, як від вассала, вимагалось виявлення повної покорності не правді, а начальнику. Клянчення перед начальником, земні поклони, цілування рук, клятва на служіння інтересам панів, царів — все це перенесено було з стародержавних звичаїв в таїнство священства. В архивах консисторських знаходяться у великому числі так звані ставленичеські справи, по яких ми бачимо, що таїнство священства повернуто було в спосіб призначення діячів на проповідь панської влади. В ставленичеських ділах Київської дикастерії за роки 1799—1803 ми стрічаємо такі резолюції екзаменатора —protoіерея Леванди й інших: «достаточно наставляєм було учить своих прихожан послушенству законным их владельцам, от Бога им поставленным, чем показался и священства достоин» (Ставлен. дела. Київск. Дух. Консистории за 1799—1803 г. г.).

Так, благодать священнослужіння московська ієрархія підмінила на дар панослужіння. Не висвячення творилось, а повернення в панослужителів.

Москвинська ієрархія в учительстві, управлінні й священодіянні одкинула благодатні дари Христового Духа, Святого Духа не тільки для прийняття дарів духа зла соціального поневолення трудящих, а й для поширення дарів злого духа національного поневолення.

Віддавши дар управління пануючим верствам, ієрархія помогала їм в примусовому визискуванні через церковні установи (страхування, свічні заводи, школи й т. п.), в приєданні до Московії народів. Своїм адміністративним і шкільним апаратом ієрархія служила московському імперіалізму, економічному визискуванню і примусовому обмосковленню не

імперіялістичних народів. Москвинська ієрархія на Україні, в Грузії, скрізь гонила культуру, мову, мистецтво пригноблених народів. Прислужники ієрархи виключали з шкіл за українську мову, позбавляли служби, не допускали до церковно-громадської роботи. За примусову русифікацію України клеврети московської ієрархії одержували 20 % прибавки до жалування.

Шпигували, доносили жандармерії, передавали на заслання й тюрми слуги московської ієрархії тих, хто робив на стежці визволення пригноблених націй (доноси на учителів були масові).

Перейняті фамусовськими інстинктами, московським шовінізмом, націоналізмом, московські владики й їх челядники наповнили церковний службовий апарат своїми родичами, земляками, запеклими шовіністами Московії, лютими ворогами визволення пригноблених народів Росії. До них прієднувались «ради користі, ради чинів, ради кар'єри» перевертні, зрадники поневолених. Вся ця зграя хижаків не тільки визискувала економічно нарід, являючись дармоїдами, паразитами в культурнім житті пригноблених народів, а ще й глумилася над життям тих народів, працею яких жила, сміялась над їх звичаями, мовою.

В школах нівечили душі дитячі, юнацькі, виховуючи перевертнів, зрадників.

Так, дар управління ієрархія московська вживала в Грузії, в Україні на зло гнобительства, насильства, убивства живої душі народу.

В роботі дара учительства в відносинах національних московинська ієрархія також оджинула благодать Св. Духа. Ієрархія учила на Вкраїні, що українська мова є базарна мова, що неможна молитися і служити Божові рідною мовою. Христос кликав научити всі народи (Матв. 28, 10). Св. Дух наставив апостолів на проповідь національними мовами, навіть говірками (Діян. 2, 4). Москвинська ієрархія, забороняючи українську Божу службу, глузуючи над українським словом, чинила хулу на Св. Духа, а хула така не прощається. Коли під натиском волі народу ієрархія московинська неначе згод-

жується дати українську службу, то це робиться лицемірно, до часу. Христос говорив до народу живою мовою, апостоли-теж. Кирил і Методій переклали книги богослужбові на живу мову. Чи вимагали вони $\frac{1}{4}$, чи $\frac{2}{3}$ голосів? Ні, вони говорили до народу на його мові. Чого ж лицемірять московські іерархи на Вкраїні?

Нащо в деклараціях згоджуючись на вживання української мови, на ділі агітують проти неї? Хиба не інтереси пануючих русифікаторських верств на Вкраїні обстоюють вони?

Дар священнодіяння, Божі служби, москвинська іерархія вживала для примусової русифікації, пристосовувала древнє слав'янський текст до московської вимови. Старопечатні українські церковні книжки одбирали, хоч і просив народ не однімати цих книжок, хоч і плакав за своїми давніми книжками («Київ. митр. Гавриїл Бокун», В. Чеховський, Київ, 1908 г). Система національного поневолення через церковні установи провадилася на Вкраїні більше двох століть.

Підмінивши світ Сонця правди, Христа Бога, темним учненям пануючих верств, москвинська панська іерархія, щоб держати народ в своїй темній владі, «розум вільних скувала кайданами лихої ночі», вона грала на темних суевірних інстинктах мас, розпалюючи «шукання родом невірним і розпутним» чуд, знамен, розжеврюючи ідолопоклонські фетішістичні стремління.

Скажуть, що все робила москвинська іерархія при старому ладі, а тепер перестала. Як би це так було. Та де ж коли виявила іерархія патріарша відродження своє? Чи зреklärась іерархія москвинська служіння «князю миру цього»? Ні, після знесення влади панів, царів, москвинські епископи захопили господство над церквою, господство, що перше належало царям, панам, і після 1917 року іерархія патріарша єднається з пануючими верствами. В 1918 році іерархія москвинська на Вкраїні поєдналась з Протофісом (союзом капіталістів) і гетьманом. Митрополит Антоній і інші видавали відозви в оборону гетьмана проти народного повстання. В 1919 році москвинська іерархія в дружній єдності з Денікіном нищила українські церковні установи, гонила Україн-

ську Церкву, гнобила українських священиків. Спілка ієрархії з панством проти соціального й національного визволення була найтісніша (Див. листи митрополита Платона до Денікіна, Жур. «Революція і церква»).

Чи виступала до останнього дня проти гнобительства капіталістами робітників? Ні. Чи одмовилась ієрархія московинська від давнього свого служіння імперіалізму, русифікації? Ні. Чи одмовилась від вікового гноблення Української Церкви, матері Московської церкви? Ні, ні на московському соборі 1917 року, ні на гетьманському Київському в 1918 році московинська ієрархія не відмовилась від ганебного примусового акту 1687 року, симонії, підбиття, куплі життя Української Церкви. І московський і київський гетьманський собор силою, викликаною довгим примусом інерції й впливом панства, складені в більшості були з архіерейських служок, з рабів «князя миру цього».

Довершайте ж міру отців ваших!

І до останнього дня московська натріярша ієрархія продовжує на Вкраїні своє ганебне служіння пануванню господствуючих верств над українським робітником города й села. І до останнього дня єпископи патріярші обстоюють своє панування, господство над церквою. Іх відозвам, що тимчасово визнають українську службу, вірити шкода. Вони одно пишуть, а роблять друге. Звікинули вони звертатись до примусової влади при царях і тепер представники на Вкраїні московинської ієрархії виявляють роботу лише в ложних політичних доносах, сподіваючись зустріти хоч випадково остаті старої влади, які б їх підтримали. Єпископи Назарій, Валеріян, Пахомій й інші їх клеврети визначались такою роботою.

Вікова робота московинської ієрархії виявляється тепер в розкладі людського життя.

Війни, душогубства, гнобительства, знущання над людиною, страшна розпуста, гнилизна духа — все це є результат проповіді панування, господства і над працюючими верствами і над пригнобленими націями.

Коли в останні роки піднялась і проясніла християнська свідомість серед вірних Української Православної Церкви,

представники її не раз зверталися до москвінського епископату на Вкраїні з метою одхилити його від панопоклонства і з'єднати його з церквою вірних. Глухі й німі були епископи патріярші; ожиріло їх серце; тяжко чують ущима і очима тяжко бачать.


Не почули москвінські епископи й голосу Всеукраїнського Церковного Собору, голосу церкви. Екзарх московського патріярха, митрополит Михаїл, не схотів розуміти голосу Божого, голосу церкви, одмовився від единання, від братерства; свою сваволю, свою владу поставив вище всього. Тепер москвінські епископи нахваляються скликати на Вкраїні свій собор-сінедріон, який був більше слухняним під їх пануванням, який виявляв би волю епископів, а не волю церкви.

Такі собори — сінедріони вже були; в 1917 році в Москві — кадетський, панський, а в 1918 — в Києві —protoфісовський, гетьманський.

Коли представники Української Церкви зверталися до москвінського епископату на Вкраїні, кличучи до єдності, вони намагались підняти з ями гнобительства епископат, надіялись викликати відновлення християнських відносин, загладити ганьбу господства в церкві. Коли виявилось, що той епископат не виконував заповіту апостола Павла і не «возгрівав» в собі благодатного дара/Св. Духа, і що той дар в них не був живим, діючим, представники Української Церкви постановили вирішити справу з епископатом силами всієї соборної Української Православної Церкви на соборі її.

Вирішення справи з епископатом на Всеукраїнському Церковному Соборі, скликаному Всеукраїнською Православною Церковною Радою, зв'язане з істотою Христової Церкви.

Абсолютної, необмеженої влади в церкві не може бути по заповіту Христа. Сама церква являється на землі вищим органом, останньою інстанцією. Голос церкви на землі є голос Божий. Голос Божий, виявлений в церкві приводить апостола Петра й інших до відкінення волі і приказів первосвящеників, архієреїв з самого початку християнського благовістя. Первосвященики, архієреї. Анна, Каїфа, Іоанн та Александр, «покликавши апостолів, заповіли їм зовсім не

3. The western facade of the Cathedral.

3. Західна фасада катедри.

Лінійський Собор св. Софії, в якому відбувся 1-ий Всеукраїнський Православний Собор у А.ІІ.Ш. в 1921 році

говорити ані навчати во ім'я Ісусове. Петр же та Іоанн, озвавшись до них, сказали: «Чи праведно перед Богом слухати Вас більше, ніж Бога, судіть» (Діяння, 4, 6, 18, 19). Коли архієрей спітав знов арештованих архиєрейською владою, апостолів: «Чи не заборонили Вам учити?». Озвавсь Петр і апостоли сказали: «Більше треба коритись Богу, ніж людям» (Діяння 5, 27, 28, 29).

Коли тепер москвинські патріярші архієреї забороняють, одстоюючи своє панування, своє самовластя, проповідувати братерство Української Церкви, коли вони забороняють здійснення визволення церкви, борються проти її автокефалії, то їм треба відповісти словами апостола: «Чи праведно перед Богом слухати вас більше, ніж Бога, судіть». Голос Божий, виявлений в голосі народу, в голосі Всеукраїнського Церковного Собору, кличе до братерства, до визволення Української Церкви з підлегlosti князям москвинського патріярхату.

Вірний почує голос церкви, а не каїфові заборони патріярших князів віку цього, москвинських єпископів.

Спаситель заповідає приймати й судити по ділам, хто від Нього (Матв., 7, 15—21). Апостол Іоанн кличе: «любі, не всякому духу віруйте, а досліджуйте духів, чи від Бога вони». (1 Іоанн, 4, 1) (1 Солун. V, 21).

Церква Українська на Всеукраїнському Церковному Соборі, іспитувала й дослідила духів москвинської патріяршої ієрархії побачила, упевнилась, що духи москвинської патріяршої ієрархії не від Бога, а від «князя миру цього».

Апостол, наказуючи досліджувати «духів», дає й ознаки, по яких можна пізнати духа правди й духа мани. Перша ознака — визнання Ісуса Христа, Сина Божого, а друга ознака — любов до братів: «Хто любить, від Бога родився; і знає Бога. Хто не любить, не пізнав Бога, а Бог — любов.» (1 Іоанн, 4; 1, 7, 8) Москвинські патріярші єпископи на Вкраїні не люблять церкви; вони люблять інше: господство своє над церквою, свою владу; вони не хотять, щоб церква розвивалась, щоб вийшла з підлегlosti зовнішній патріяршії владі. Вони не від духа братерства, любови, правди, а від духа мани, облуди.

Панославні лжеепископи Антонії, Пимени, Платони, Назарії й інші не «возгрівали дара» Св. Духа, окам'яніло їх серце. З того часу, як ці князі в церкві злигалися зі службою «князю миру цього», коли перестали любити Христа в менших братах, а полюбили мамону — веліарів, царів, панів, з того часу не здійснюють істинного преемства від життя Христа.

Дари Св. Духа — любов, істина, правда. Не мають життя царів Св. Духа ті, хто поставлені не любов'ю, а користолюбством, пристрастю до влади, нанування, хто творив не волю церкви, а волю Саблерів і інших придворних царських клевретів. Ті, хто підтримував кріпацьке рабство, хто служив поміщикам в поневоленні селян, а капіталістам в поневоленні робітників, ті не мали любови до Христа в менших братах, не знали основного дара Св. Духа-братерської любові (Матв. 20; 23, 28). Коли москвинські епіскопи України не виявляли любові до найменшого брата, то й не мали любові до Христа, бо «хто скаже, люблю Бога, а брата свого ненавидить, той лжець» (Іоанн, 4, 20). «Кожен, хто не робить правди, не від Бога і хто не любить брата свого» (Іоанна, 3, 10). «Коли любимо один одного, то Бог в нас пробуває і любов його звершена у нас». «*По цьому пізнаємо, що в ньому пробуємо і він в нас*, що від Духа Святого дав нам» (Іоанн, 4, 12, 13). Коли москвинські епіскопи, крім винятків, не мали і не мають дійсної живої любові до меншого брата, то благодать Св. Духа не живе, не діє в них, бо як учити апостол і евангеліст Іоанн Богослов, любов-то необхідна ознака пробування в Христі й Святому Дусі, а не єпископське тілесне рукопреемство.

Церква єдина соборна апостольська завше пізнавала духа правди і духа мани. Церква була останнім органом, який приймав те чи інше уччення, той чи інший напрям життя. Приймання церквою євища санкція в церковнім житті, а не накази й веління епіскопів або патріярхів. «На сході... вищий охоронитель релігії є ... іменно народ», — кажуть православні патріярхи Сходу в своєму окружному посланні («Сутність і юридична природа церковного властивування», П. В. Гидулянов, проф. московського університету, Петроград,

1916 р. стор. 25). Так апостол Павел не визнає себе господином, паном над вірою церкви (2 Корин., 1, 24). Христос називає своїх учеників друзями, а не рабами (Ев. Іоанн., 15; 14, 15). Іспитуючи духов, досліджуючи учителів віри по ділам їх, вірні вільно єднаються в громаду Христову, в церкву. Єднання вірних твориться вірою, любовію, надією христинською. Єднаючись між собою, вірні єднаються із Богом, по заповіту Христа. Христос в совершительній гефсиманській молитві до Отця Небесного молився: «Освяти їх істиною Твоєю... Не за сих же (апостолів) тільки благаю, але й за тих, що увірують в Мене через слово їх, щоб усі були одно: як Ти, Отче в Мені, і я в Тобі, щоб і вони в нас були одно» (Іоанн. 17; 17, 20, 21). Вільне, повне любові поєднання в церкві між вірними, Христом і Отцем Небесним виключає всяку примусову, механічну, правну підлеглість. Це поєднання благодатне, вільне, новозавітне, а не старозавітне, підзаконне, правилами уяремлене. Кожний вірний має в церкві повноту життя у Христі, повноту благодаті Св. Духа, відповідно силам своїм. Кожний вірний має й дар участі в управлінні і дар участі в учительстві й дар участі в священнодіянні. В благодатній організації, церкві, управління йде дорогою указань й дорогою прикладу. Прикладом життя свого вірний може впливати на напрям життя церкви. Дар істини, дар учительства не може бути відсутнім у вірного, бо інакше він не може бути членом церкви, не зможе перед людьми визнавати Христа, Сина Божого (Матв. 10, 32).

Дар священнодіяння належить вірним, бо вони приймають участь, по заповіту Христовому і апостольському, у всіх таїнствах.

Всі вірні, вся церква направляла життя своє до Христа, пізнавала й проповідувала істину й священнодіяла (1 Кор. XIV, 29; 1 Солун. V, 20; 1 Кор. XIV, 19; 1 Солун. V, 11; Евр. III, 12, 13; 1 Петра, IV, 10, 11; 1 Петр. 2, 5; Филип. 1, 14—15; 1 Кор. XIV, 2—5).

Благодатне діяння в церкві ієрархії було не господством, а осередкуванням, концентрацією творчого життя вірних. Єпископ був осередком навчання істини, керування до Христа,

діяння, освячення церкви, віри. Маючи від Св. Духа через молитви церкви дари особливі, священнослужителі своєю любов'ю, вірою і надією керують життям церкви, діяльністю вірних і в священодіянні і в навчанні і в направлінні життя. Викликаючи у вірних вогонь життя віри, священнослужителі являються осередком життя церкви, основним її органом, вождями духа. Вірні, еднаючись з священнослужителями в церкві через голову церкви, Ісуса Христа, своєю любовю приймають активну самодіяльну участь в житті церкви під керуванням вождів духа, йдучи вільно, непохитно, з горінням серця за своїми вождями. Господства, панування над церквою єпископ не може мати. Коли апостоли Іаков і Іоанн Заведееві й іх мати просили Христа про найвищі посади в його царстві, розуміючи царство Христа, як державу, Христос підозвав всіх апостолів і дав їм основний закон життя церкви в таких словах: «Ви знаєте, що князі народів панують над ними, а старші правлять ними. Але проміж Вас не так нехай буде: а хто у вас хоче бути старшим, нехай буде вам слугою, і хто хоче у вас бути першим, нехай буде вам рабом, як і син Чоловіческий не на те прийшов, щоб йому служили, а щоб самому послужити й оддати душу свою за спасіння многих» (Матф. 20, 25—28).

Цей основний заповіт свій Христос провадив в життя апостольської Церкви через все своє життя й ученнія. Апостол Петр, пройнявшись ученнім Христа, теж заповідує: «Пасіте стадо Боже, що у вас, доглядаючи не по неволі, ані для поганої користі, а з доброго серця; ані пануйте над народом, а взором будь для стада» (1 Петра 5, 2—3).

Приємником Христового життя являється церква в цілому, а не окремий орган її-єпископат.

Перемігши життям своїм «князя миру сього» (Іоанн. 12, 31), Христос передав прапор перемоги, Духа добра й правди, Духа Святого своїй церкві й дав їй обітування, що «ворота ада», сила зла, сила князя миру сього не подолають церкви (Матф. 16, 18). Окремі вірні, окремі органи будуть падати, але церква устоїть. Дійсно, з першої Христової церкви,

з 12-тих апостолів, підпав «воротам аду» предатель апостол Іуда, а апостол Петр тричі зрікся свого вчителя.

Всі апостоли розбіглись кожний з'окрема, коли взято було Христа, і тільки церква, зібрання апостолів в Христову громаду, надає благодатних сил апостолам для дальнішої боротьби з «владою тьми». Лише коли апостоли були в церкві Христовій, в зібраниі во ім'я Христа, зійшов на них Св. Дух.

Винятком органом Св. Духа являється церква, а не епіскопат, по заповіту Христа. Для вирішення всякого тертя між членами церкви, ворогування, непорозумінь, розходження Христос заповідає порядок внутрішнього життя в церкві такий. З початку ті члени церкви, в яких виникла справа, на самоті дозвинні між собою її полагодити. Коли це не здійснюється, тоді треба справу переглянути разом з двома-трьма членами. Як і таким чином справа не полагодиться, тоді треба перенести справу на вирішення церкви, зібрання Христової громади. Хто ж і церкви не послухає, повинен бути визнаним за стороннього, чужого, поза спільністю церковною (Матф. 18; 15–17). Таким чином не окремим членам, хоч би й епископам, а церкві належить винча влада у внутрішньому церковному житті.

По заповіту вселенських соборів, ми віруємо «в едину соборну й апостольську церкву», а не в епіскопат.

Церква, громада вірних, є — тіло Христоє, невіста Христова. В церкві єдиний голова — Христос (Еф. 1, 22–23).

В церкві всі члени живуть спільним між собою життям. «многі ми — одно тіло в Христі, по одному ж одни другому — члени», — научає апостол Павел (Рим. 12, 5).

До останнього часу москвинська ієрархія пригнобила життя церкви так, що вірні втратили навіть розуміння церкви, павіть слово церква стало означати в масі вірних лише будинок храму. Закостеніло, закам'яніло життя церкви під гнітом москвинської ієрархії. Не було в ній дихання духа живого, ієрархія монополізувала собі всі прояви життя церковного й сама в царство Христове не входила, і вірних не впускала (Матв. 23, 13). Між тим життя церкви її полягає в живому і вільному обміні дарів Св. Духа між членами церкви. Апо-

стол Петр свідчить, «як же став я говорити, найшов Дух Святий на них, як і на нас в почині» (Діяння, 11, 15); «коли ж рівний дар дав ім Бог, як і вам, що увірували в Господа Ісуса Христа, то хто ж я такий, щоб міг заборонити Богові» (Діяння, 11, 17). Лише від слова благовістя прийняли вірні Св. Духа без хиротонії її дар такий, як і апостоли прийняли у почині, дар, рівний апостолському. Не пригноблення життя церкви виявляється в живій участі вірних у всіх стопонах церковного благодатчого життя.

Апостол Павел закликає всіх вірних: «дбати про любов, ревнувати за дари духовні, особливо ж про те, щоб пророкувати» (І Кор. XIV, 1). Свідчить апостол далі: «Хочу ж, щоб усі ви говорили мовами, та лучче, щоб пророкували (І Кор. XIV, 5);» хто пророкує, людям говорить на збудування її пагадування й утішення (І Кор. 14, 3).

Вірні приймають живу участь в повноті церковного життя. Церква, зібрання вірних, є безпосереднім органом єднання з Божим життям.

Не єпископська влада, а згода між членами церкви єднає церкву з Богом.

Великий процес відновлення людини, визволення від гріхів, поєднання з Богом твориться в церкві. Через церкву здійснюється дана Христом церкві влада «вязати і розрішати» (Матв. 16, 19; 18, 18; Іоанн, 20, 21–23). Розрішення гріхів або поєднання з Богом твориться не волею, приписом єпископа або священника, а силою церковного єдинання. Христос научає, що визнання церквою неросійського члена стороннім для церкви має силу й у Бога, «коли й церкви не послухає, то нехай він буде тобі, як невірний і митарь; істино кажу вам: що ви зв'яжете на землі, буде зв'язано на небі, і що розв'яжете на землі, буде розв'язано на небі,» — слова Христа (Матв. 18, 17 і 18). Пояснюючи зв'язок між силою церкви «в'язать і розрішать» і силою Бога, Христос безпосередньо далі говорить: «Знов істино кажу вам, коли двоє з вас згодяться на землі про всяку річ, об чім проситимуть, станеться ім от Отця Мого Небесного, бо де зійдеться двоє або троє в ім'я Мое, там і я посеред них» (Матв. 18, 19–20). По слову

Христа, згода вірних в церкві являється основою поєднання волі церкви з волею Божою. Силу ж згоди вірних в церкві Христос з'ясовує своїм поєднанням з тими, хто єднається в церкві во ім'я Його.

Влада церкви в'язати й розрішати не така, як у володарів державних. Влада державна зовнішня, примусова, фізична, залежить від волі владаря. Властитель по своїй волі одних карає, других милує. Церква не має мети карати або милувати. Вона має завдання одно — спасати всіх, особливо хворих душою. «Нема волі Отця нашого небесного на те, щоб загинув і один з сих малих» (Матв. 18, 14), — говорить Спаситель.

Противно евангелії, розуміють римські папісти й москвитинські патріархи, що влада в'язати і розрішати є правом стародержавного порядку (сваволі) єпископа, митрополита, або патріарха. Лише той, хто церкви не послухає, стає стороннім церкви (Матв. 18, 17).

Представник москвинської ієрархії на Україні, екзарх московського патріарха, Михаїл Ермаков, не послухав голосу церкви церквів, т. е. Всеукраїнського Церковного Собору; тим він став церкві стороннім.

Непереможна сила церкви. Неложне обітування Сина Божого, Ісуса Христа. А він, милосердний, каже: «коли вже ви лихі, уміете добрі дари давати дітям вашим, то тим більше Отець Небесний дастъ Духа Святого тим, що просять у нього» (Луки, 11, 13).

Церква Українська, її собор в св. Софії в 1921 р., єднаючись в таїнстві евхаристії, одностайне благали Отця Небесного послати Духа Святого новообраним священнослужителям церкви. І Дух Святий, Дух любови до меншого брата, до Христа, живе в новопосвячених Собором єпископах. Що ж ви, слуги патріаршої москвинської ієрархії, ви, Михаїли, Назарії, Пахомії, Пімені, думаете, що Отець Небесний дастъ нам камінь замісць Св. Духа? «Не ховайте, не топчіте святого закону». Не забороняйте меншому брату приходити до Христа, до Отця Небесного. Не закривайте двері перед знесиленим тяжкою віковою працею українським народом.

Маючи повноту благодаті Св. Духа, неложне обітування Господа Ісуса Христа, церква, зібрання вірних, благословляє й освячує окремих членів. Виконується слово ап. Павла «без усякого перечення менше від більшого благословляється» (Евр. 7, 7). Меншим являється окремий член, хоч і єпископ, а більшим — громада Христова. Слова Амброзіастера (проф. Болотов «Історія древній церкви», 1910, ст. 458): «відай, не можна ж, щоб нижчий поставив вищого: ніхто не може дати того, чого не одержував», повинні бути віднесені не до юридичної, стародержавного характеру, норми, а до благодатної організації церкви. В стародержавній організації, в підзаконному порядку більший той, хто одержав юридично відповідне право зверхності. В благодатній новозавітній організації вищий не той, хто має лише вище звання, а той, хто в службі найбільш єднається з церквою в її благодатному житті. Церква, як найвища повнота благодатного життя, через єднання з Христом, — може дати кожному члену і єпископу те, чого їм не достає. Силою Божою церква останнього робить першим, нижчого вищим і назворіт. Благодаттю, а не ігом закону, й менший стає більшим в церкві. Хто більший в церкві? Той, хто більше служить всім в церкві, чи вірний, чи єпископ. Вірні вчителі й пророки без єпископської хиротонії в першій церкві визнавалися більшими по благодаті за єпископів; останні уступали місце коло престола учителям і пророкам. Єпископ повинен бути, звичайно, більшим по благодаті від вірного, але в надзвичайних умовах може бути більшим за єпископа вірний, як це було в першій церкві, коли вірні вчителі й пророки, не маючи «єпископської хиротонії» справляли вільні надзвичайні служіння. «Дух діше, де хоче» (Іоанн, 3, 8) і як хоче і не підлягає правним формальним нормам іга законного. Ветхозавітне законне ярмо не може бути прикладено й до учення про організацію й утворення ієрархії в церкві, як того добиваються учителі москвинської ієрархії. Благодатна воля заміняє законне преемство. Чином Мелхиседека, священника по вільному натхненню Св. Духом, заміняється чин формально законного ааронового преемства. Ап. Павел свідчить: «Явно, що по подобію Мелхиседековому

Світлина з хіротонії Митрополита Василя Липківського, зроблена у вівтарі Собору
Св. Софії в Києві, 10 жовтня 1921 р.

встає інший священник, котрий не по закону заповіді тілесної (рукопреемства) повстав, а по силі життя незотлінного (преемство благодатне). Свідкує бо: ти еси священник по вік по чину Мелхиседековому. Сталося ж знищення попередньої заповіді за її неміч і невжиточність» (Евр. 7, 15–18).

Благодатні сили Св. Духа, доволі влиті в церкву, в душі вірних, приносять надзвичайні можливості, коли менший стає більшим, останній — першим. Пресвітер константинопольської церкви, Хоризій, виступав на Ефеському соборі обличителем ще незасудженого і непозбавленого сану патріярха Несторія. Він казав в промові до Собору: «Безперечно, слід смиренно уважати на учення старших, поставлених для нашої просвіти, але коли вони перекручують віру, необхідно, порядок міняється, і вони повинні бути відкинуті (опровергнуті) молодшими (меншими)» («Духа не угашайте», Аксакова, ст. 77).

Хто був меншим і хто більшим на Ефеському Соборі: чи Несторій, чи Хоризій? Очевидно, той у кого виявився дар Св. Духа, дар істини віри. Не єпископ патріярх Несторій, а священник Хоризій був більшим у Бога, в царстві Христа. І коли так бувало в течії життя дара Св. Духа, в учительстві, то такі переходи необхідні в течії життя дара Св. Духа, в священнодіянні, зокрема, в таїнстві священства.

Воля церкви церквою ставиться завше вище волі єпископату. Феофіл Александрійський приводить такий давній церковний канон (правило): «коли весь народ відвергає їх (єпископів) . . . тоді нехай рукоположать другі» (Правило 2. «Не угашайте духа», Аксакова, ст. 42). Св. Кіпріян Карфагенський, щирий заступник значіння церковної ієрархії, пише в посланні до пресвітерів і діяконів: «з самого початку моого єпископства постановляв я нічого не чинити особистим приватним судом моїм без нашої наради і згоди народу» («Не угаш. дух.». Акс. ст. 41). Москвинська ієрархія проти волі народу захопила Українську Церкву й так зостається до цього дня.

Єпископи в перші віки християнства були лише виконавцями волі вірного народу в совершенні таїнства священства. Зібрання 340 р. всіх приналежних до Александрійського

патріярхату єпископів Египту, Лівії, Пентаполісу, й Фіваїди в своєму посланні так свідчить про висвячення на Александрійського єпископа діякона Афанасія: «Уесь нарід церкви складав як би одну душу й тіло, і голосно і багато раз виголошував, щоб Афанасій був єпископом. Про це часто він (нарід) просив Христа і закликає нас багато днів і ночів висвятити (Афанасія) його, й не покидав церкви, то й нам не давав розходитися. Всі інші звали його (Афанасія) добродітельним і благочестивим чоловіком, витриманим і істинним єпископом». Присутніми єпископами з народом совершене було тоді висвячення Афанасія й нарід голосними покликами став виявляти свою радість («Не угарайте Духа», Аксакова, ст. 43). Не оставила благодать Божа єгипетських єпископів і вони пішли разом з церквою, разом з народом. Жестоковийні москвинські ієархи на Україні не почули плачу, благання народу України на Соборі в 1921 р., не пішли разом з церквою й через те вони стали сторонніми для українського вірного народу.

Про Кіпряна Карфагенського каже його біограф Понтій, що він «судом Божим і любовю народньою поставлений був в священство й єпископував, коли був неофітом» («Не угарайте духа», Аксак., ст. 44).

Церква повинна низвергти пастирів, єпископів, коли вони піддаються лжеученню, служать не Христу, а Веліяру.

В часи деційового гоніння суддя сказав мученику єпіскопу Акакію: «Збери христіян, тобі підлеглих, і переконай їх прийняти релігію імператора; хай весь нарід піде за тобою в храм». — «Не мені підлягає цей нарід, — відповів Акакій, — а Богові. Він скоче — буде слухати мене, поки я буду учить його правдивому й розумному й тому, що не противне волі Божій. Але всі покинуть мене й виявлять призирство до моїх слів, коли побачать в них противне закону Божому й переконаються, що я бажаю відвернути їх» («Духа не угарайте», Аксак., ст. 44). Акакій виявив погляд церкви. Москвинська ієархія на Україні весь час обстоювала нову релігію імператорів Московії, й через те нарід України не йде за нею. Лише

зрадники й перевертні, недовірки християнські, остаються з московинськими єпископами.

«Всякий чоловік, — каже Афанасій Великий, — одержавши од Бога здібність познання істини, підлягає карі, коли послухав неука, пастиря й прийняв ложне учення за істине: яка спільність між світом і тьмою». («Духа не угашайте», Аксак., ст. 52).

Св. Іларій Піктавійський, що провів життя в боротьбі з аріянством, каже, що єпіскопів утримував страх перед судом народу від прийняття лжеучення. Він робить висновок, що «уші народу святіше, ніж серця ієрархів» («Духа не угашайте», Аксак., ст. 55).

Бл. Августин, еп. Гиппонійський, свідчить, що авторитет церкви виростає, коли церква осуджує недостойних ієрархів «судом самого народу» («Духа не угашайте», Аксак., ст. 55). Такий суд над московинською патріяршою ієрархією вчинив вірний український нарід, не визнавши її на Соборі 1921 року.

Про значіння вірного народу в церкві і про благодатне право його самому, без єпископату, вчаси упадку останнього, творити своє церковне життя учить православний римський єпископ Целестин в листі до царгородського народу.) Царгородський патріярх Несторій волю свою поставив вище волі церкви, впав у лжеучення. Тоді, бачучи, що нарід вірний сам без архипастиря, протестуючи проти нього, находить истинну віру, римський єпископ Целестин виголошує: «Благенна отара, що уміє судити про пасовисько, відріжняти здорову страву від отрути» («Духа не угашайте». Аксак. ст. 55).

Кожний ієрарх «може ухилятися від достоправильного, як і кожний вірний», говорить 19 правило Трулльського Собору.

Тертулліян свідчить, що апостоли прийняте від Христа учення «правдиво передали народам» («Духа не угашайте», Аксак., ст. 65).

Оріген свідчить про церковне преемство: »Шляхом преемства заховується церквою благовістування, передане від апостолів і до сього дня пробуваюче в церквах» («Духа не угашайте», Аксак., ст. 65).

Найдавніші свідоцтва показують нам, що апостольське передання з самого початку робилося достоянням всіх вірних, всієї церкви — спільним достоянням; привелей на владіння апостольськими переданнями в церкві нікому не дано було. Так, Іриней, єпископ Ліонський, говорить про «єдину, истину й животворну віру, яку церква заховувала від апостолів і розподілювала синам своїм» («Духа не угашайте», Аксак., ст. 65). Іриней був близьким учеником Полікарпа Смирнського, який учився безпосередньо у апостола й евангеліста Іоана Богослова; його свідоцтво має в церкві всіми прийняту вагу. Він свідчить: «Де знаходяться дарування Господні, там належить учитися истині від тих, які мають преемство церковне від апостолів: здорове й благодатне життя й неперекручене й непошкоджене учення» («Устройство христианской церкви в первые два века», Василий Мыщын, ст. 360). Про спільне громадське церковне преемство від апостолів, а не особисте, індивідуальне, одноличне свідчить Іриней так: «Прийнявши від церкви, ми бережемо її (віру) й вона завше через духа Божого, як дорогоцінний скарб в прегарній посудині задержує свою свіжість і робить свіжою саму посудину, в якій держиться, бо цей дар Божий довірений в церкві, як дихання дане першотворному чоловікові для того, щоб всі члени, приймаючи його, оживотворялися; і в цьому держиться спілкування (общеніе) з Христом, т. е. Дух Святий, заклад нетління, завершення нашої віри й сходи для виходження до Бога. Бо в церкві Бог поклав (основою) апостолів, пророків, учителів і всі другі (органи) діяння Духа; його непричастні всі ті, хто не погоджується з церквою, але сам себе позбавляє життя злим ученням і найгіршим способом діяння: бо де церкви, там Дух Божий!, і де Дух Божий, там церква і всяка благодать. А дух є істина. («Устройство христианской церкви в первые два века». Василий Мыщын, 1909 року, ст. 360—1).

Панославна московська патріярша ієрархія, пануючи в церкві, не погоджується з церквою й Всеукраїнським Собором і через те вона непричастна Св. Духові, по слову Іринея. Рішуче одкидає Іриней і ту ложну думку, що апостоли пере-

дали особливо окремим людям, посвяченним, «дари Св. Духа — істину. Апостоли передали істине знання всій ЦЕРКВІ, А НЕ ДЕЯКИМ ЛІШЕ ВИБРАНЦЯМ. Вони передали й всю повноту відіння, розуміння (всю повноту дарів Св. Духа). Через це не повинно шукати у других істину, її легко отримати від церкви, бо апостоли, як багач в скарбницю, вповні поклали в неї (церкву) все, що відноситься до істини, так і що всякий, хто бажає, бере з неї питво життя («Устр. Христ. церкви в-первые два века», В. Мышцын, ст. 358).

Авгросій Медіоланський в праці своїй «Про обов'язки священства» так учить про життя церкви: «Церква є де-яка форма порядку правди: громадою (дає) право всім, в громаді молиться, громадою дає, в громаді іспитується («Духа не угащайте», Акс., ст. 25). Цієї спільноти в церкві не визнають, її порушують москвинські ієрархи. Вони стоять за захватні свої привилей в церкві.

В історичному розвитку життя церкви бували часи, коли збивались з шляху істини мало не всі до одного ієрархи, по слову св. Григорія, його слова «сліпі вожді», й Св. Дух, що живе в церкві, тілі Христовім, через вірних виводив на дорогу корабель церкви («Духа не угащайте», Акс., ст. 49, 69). Так, коли зусиллями імператора Валентина антіохійський патріярхат з ієрархією піддався аріянству, тоді віру оборонили миряне Флавіян і Діодор, через яких діяв Св. Дух істини. Також, коли константинопольським патріярхом був Несторій, що користувався повним фавором імператора Феодосія II, проповідь несторіянська стала поширюватись. Несторій став доказувати, що від діви Марії народився лише чоловік. Ритор Евсевій, що був в церкві під час проповіді Несторія перервав проповідь покликом: «Hi, вічний голос підвірг себе другому роженню». Вірний Евсевій оборонив віру від несторіянства. Коли імператор Іраклій майже зо всіма єпіскопами Східної й Західної церкви обстоював монофелітство, на оборону православної віри виступив вірний Софоній. Проти іконоборства також виступили не ієрархи, а вірні. («Сущность и юридическая природа церковного вла-

ствовання». П. В. Гидулянов, проф. Моск. універс. Петроград 1916 г. ст. 38—39).

Відомо, що в 1596 р. на соборі вкрайнському в Бересті ієрархія Української Церкви ради лакомства нещасного, ради шляхетських привилей зrekлася православної віри — зрадила своєму народові, віддала церкву владі римського папи. Вірні на це не погодились, зібрались на собор окремо, не визнали старої ієрархії і відновили пізніше нову ієрархію. Таким чином історія й Всесвітньої й Української Церкви знає шляхи діяння Св. Духа, які проходили не через ієрархію, а через вірний народ церкви.

Коли в історії Всесвітньої й Української Церкви, зокрема, ієрархія, не розгриваючи дара Св. Духа, істини (2 Тим. 1, 6), втрачала огонь істини, тоді полум'я істини, огонь надхнення Св. Духа, розгоряється у вірних церкви. Без свякого сумніву, відновлення не тільки дару Св. Духа, навчання істині, але й дару священослужіння, можливе й належить всій церкві, вірному народові. Коли дар учительства в надзвичайні часи передавався через церкву, вірний народ, а не єпіскопат, то й дар священства, священнодіяння передається через церкву, вірний народ.

Всі таїнства в перші віки творилися за літургією: і таїнство крещення, і вінчання, і священства, і сповіді й інші. Євхаристичне зібрання Христової громади, церкви, є живим таемним спілкуванням між Богом і чоловіком. Євхаристія є основна дія релігійного життя церкви. В євхаристії сам Христос Бог являється осередком церкви. Євхаристія совершується екклезією, церквою, через те дійсне таїнство і тоді, коли священик недостойний, бо таїнство твориться всією церквою. Таїнство священства дійсно також молитвою віри церкви. Совершительною молитвою таїнства священства догматичним православним богословієм (Макарія і інш.) визнається молитва: «Божественна благодать», — цю молитву, як свідчить відомий літургіст А. А. Дмитревський, до IX віку читав діякон, а не єпіскоп (Лекції А. А. Дмитревського, читані в 1899—1900 р. в Києві. Д. Ак.). Крім того, священнослужитель в цій молитві лише кличе церкву молитись за

ставленика, щоб зійшла на нього благодать Всесвятого Духу (Молитва чину хиротонії). Церква молиться, співаючи: «Господи помилуй», — і тоді церквою твориться совершительний акт таїнства.

В таємній молитві чину таїнства священства св. церква ясно, недвозначно, безсумнівно визнає основу таїнства священства, силу його, дійсність його не в єпіскопському рукоположенні, а в благодатнім єднанні Бога з тим, хто достойний дарів Св. Духа єдністю в вірі, любові й надії з церквою. Від всієї зібраної церкви під час звершення таїнства священства священнослужитель молиться так: «Ти, Владико всіх, сповни вірою, любовю, силою й чеснотою і раба твоєго цього, що його сподобив на діяконське служіння стати, й пошли на нього Святого Твого й Животворчого Духа, БО НЕ ПОКЛАДЕННЯМ РУК НАШИХ, А ЗАВІТАННЯМ БАГАТИХ щедрот Твоїх подається благодать тому, хто достоєн перед Тобою» (Прав. чин. хиротонії діякона).

Само слово хиротонія показує, що свята церква, називаючи таїнство священства хиротонією, визнавала осередок ваги таїнства в участи всієї церкви, а не рукоположенні архієрейському. Іоанн Зонара, відомий толкуватель канонів, в огляді 1-го апостольського правила каже: «Тепер хиротонією називається звершення молитов висвячення над обраним в священство її призвання на нього Духа Святого. В давні часи й саме обрання називалося хиротонією. Бо, коли городському народові дозволялось вибрати архієреїв, народ сходився й одні хотіли одного, а другі — іншого. Так, щоб голос більшого числа отримав перевагу, ті, хто обирає, протягали руки і по ним рахували виборців кожного. Той, кого хотіла більшість, вважався обраним на архієрейство. Звідсі й взято найменування хиротонії. Це найменування в тому ж розумінні вживали й отці соборів, називаючи й обрання хиротонією» («Духа не угашайте», Аксакова ст. 42—43, 1895).

Хиротонія, таким чином, є виявленням волі всієї церкви через голосування підніманням рук, положення ж архіереем рук на голову ставленика, або рукоположення мало лише найменування хиротесії.

В першій церкві I, II та III ст. ст., поки вона не підлягала підзаконному ієрархічному ігу, переважали не канонічні, ієрархічні, єпископські служіння, а вільні служіння. Вірні, маючи дари Св. Духа, як і апостоли (Діяння, 11; 15–17), без єпископського рукоположення виконували служіннє єпископів. Такими були, особливо, вірні: пророки, учителі, евангелисти, апостоли. Пам'ятник давньохристиянського письменства «Учення 12 апостолів» свідчить, що вірні, які мали вільні служіння, приймалися церквою з більшою повагою, ніж єпископи; коло престолу єпископи їм уступали первенство; вони творили евхаристію і інші таїнства (Суворов, «Церковне право», ст. 12–13, «Устр. христ. церкви», Мышцый, ст. 112). Очевидно, єпископське рукопреемство не являється в церкві необхідною передумовою діяння Св. Духу.

В перші віки християнства єпископи по своєму служінню, особливо парафіяльні, які були настоятелями парафії, не відрізнялися від сучасних панотців, настоятелів парафіяльних церков. Різниця лише в недопусканні теперішніх настояителів до участі в хиротонії. Лише державна адміністраційна бюрократична організація, після підлегlosti церкви старій державній владі, позбавила парафіяльних єпископів права рукополагати, повернувши їх в теперішніх настоятілів. В перші віки кожна церква, хоч і парафіяльна, мала повноту ієрархічного устрою. На чолі стояв обранець церкви, єпископ, йому допомагали старіші, пресвітери. Єпископ, концентруючи життя церкви, являвся виразником волі церкви.

Через те в писаннях отців стрічаємо вирази: «Хто не з єпископом, той і не в церкві» (Ігнатій Богоносець).

В перші часи не можна було й уявляти церкву, об'єднання вірних, без єпископа, бо в кожній церкві мусів бути керівник. Лише пізніше провінціяльні єпископи узурпували владу парафіяльних єпископів.

В перші віки служіння пресвітерів і єпископів так тісно були з'єднані в кожній церкві, що різниця між ними не визначалась. Евхаристія була центром богослужіння й таїнств. Звершення евхаристії, а не хиротонії, визнавалось церквою за

вищий і основний момент богослужіння і таїнств. Хто міг совершати евхаристію, той мав найвищі дарування Св. Духа. Тісна, глибока сполученість єпископського й священничеського служіння в першій церкві остільки була велика, органічна, єпископ був і діяв в такій нерозривній єдності з священством і церквою, що й книги Нового Заповіту і твори отців церкви не розмежовують єпіскопства й священства. По книгам Нового Завіту й творам батьків церкви, належить священству те, що й єпіскопству. Єпископ відрізняється переважно тим, що він був ініціатором і осередком діяння священства.

Сполученість єпископського й пресвітерського служіння зазначається в «Діяннях» (20, 17, 28), і посланні до Тимофія (1 Тим. 3, 2; 5, 17), до Тита (1, 5—7), в посланні Петра (1 Петра 5, 1—5), в посланні Климента Римського (42, 44). Не розмежовуються єпіскопство і пресвітерство й у Полікарпа Смирнського й Іустина й у Амброзіастера (Проф. Болотов «Лекції по історії древній церкви». С. Петб. 1910, ст. 454—5). Функції і єпіскопів, і пресвітерів однакові: вони мають керуюче становище в богослужінні, урядованні й учительстві. В сірському перекладі (Пешіто) єпископ уявляється рівним пресвітеру. Погляд древньої церкви не відріжнує єпіскопа від пресвітера. Так, бл. Іеронім свідчить, що всі єпіскопи були пресвітерами й пресвітери єпіскопами, що слова «пресвітер» і «єпіскоп» указують лише різні ознаки одного поняття. Іероніму належать такі слова: «пресвітер і єпіскоп одне й те саме».

Церква керувалась з'єднаною радою пресвітерів. Це очевидно з самого послання. Апостол говорить про дар віри, а не про дар священства.

З цих двох імен (пресвітер-єпіскоп), одно означа зміст (пресвітер), а друге-функції... в ті (давні) часи називали одних і тих самих осіб то єпіскопами, то пресвітерами (Б. Мышцын. «Устройство христ. церкви в перв. два века». Серг. посад 1909. Ст. 375, 378). Також еп. Іриней, говорючи про минулий час, вживає слово «єпіскоп» і «пресвітер», як однозначні (проф. В. В. Болотов «Лекції по історії древн. церкви». ПБГ, 1910.

ст. 155). Римські православні єпіскопи першої доби називаються у Іринея пресвітерами до еп. Віктора, єпіскопи ж після Віктора звуться єпіскопами. Полікарп Смирнський звуться у нього також блаженним пресвітером» (Болотов, ст. 456.)

Як відголосок далекого минулого, виявляється свідоцтво «Статута давньої церкви» (УІ віку). Статут зазначає, що при хиротонії на висвячувемого пресвітера покладали руки не тільки єпіскопи, а й всі присутні присвітери (Болотов, ст. 256). Без сумніву, ця практика виникла не тоді, коли обмежована була ріжниця між єпіскопом і пресвітером. Безпіречно, ця практика має одно джерело в апостольській церкві: джерело із слів апостола про висвячення єпіскопа Тимофея, з покладенням рук пресвітерства (І Тим. ІУ, 14). У всякому разі це був звичай апостольський першопочаткової церкви. Слова апостола в посланні 2 Тим. 1, 6: «з покладенням рук моїх» – відносяться не до таїнства священства, а до хиротонії миропомазання.

Ріжниця теперішня між єпіскопами й пресвітерами виникла історично, з початку вона була зовсім відносною: єпіскоп був лише першим між рівними пресвітером і председателем пресвітеріума.

Таким чином не було в церкві органа, який був би поставлений правителем, владикою Церкви, були лише члени органи, й церква сама вільно єдналась з Сином Божим Ісусом Христом.

Повнота благодатного життя Св. Духа належить всій церкві, а не окремим обранцям, посвяченим. Повнота життя Св. Духа в церкві виявляється й в розвитку істини через навчання й розвитку любови, добра через керування волею, й розвитку святости через священнодіяння.

Маючи повноту життя Св. Духа, церква творила спільно, громадою, церковне таїнство священства, рукоположення єпіскопов.

Преемство апостольське вчинялось і через рукоположення всієї церкви без єпіскопа і через єпіскопське рукоположення.

Перву путь показано в Антіохії, коли треба було рукоположити на апостольське єпіскопство Савла й Варнаву. Антіохійська церква вчиняла церковне рукоположення без єпіскопа. Первим єпіскопом Антіохії визнається апостол Петр, а його безпосереднім заступником Ігнатій Богоносець, про якого Іоан Золотоуст свідчить, що він був безпосереднім преемником ап. Петра в Антіохії, (Твор. Златоуста, т. 2, стр. 633). Ні апостола Петра, ні Ігнатія Богоносця не було в Антіохійській церкві в час висвячення Савла й Варнави.

Книга «Діянь» так свідчить: «Були ж у церкви, що була в Антіохії, деякі пророки та учителі, Варнаръ та Симеон, званий Нігером, та Лукій Киринейський, та Манаїл, вихований з Іродом Четверовласником, та Савл. Як же служили Господеві та постили, сказав Дух Святий: одлучіть мені Варнаву та Савла на діло, до котрого покликав я їх. Тоді, попостилиши та помолившись і положивши руки на них, одпустили» (Діяння 13, 1—4). Закінчивши благовістницьку цю подорож, Павел і Варнава повернулись в Антіохію, «прибувши та зібрали церкву, оповіщаючи все, що зробив Бог з ними і як він відчинив невірним двері віри» (Діяння, 14, 27). Творючи діло апостольського єпіскопства, під час своєї благовістническої подорожі, Павел і Варнава виконували єпіскопське служіння. Книга «Діянь» каже: «Рукоположивши їм пресвітерів по церквах і помолившись з постом, передавали їх Господеві, в Котрого увіровали» (Діяння, 14, 23).

Як свідчить історія, Ігнатій Богоносець був єпіскопом Антіохійської церкви з 67 по 107 рік. Ні його, ні ап. Петра, ні др. єпіскопів в Антіохії під час висвячення Павла і Варнави не було.

В церкві були лише вірні, що мали не каноничні, а вільні благодатні служення. Пророки й вчителі не получали єпіскопської хиротонії. Преємство Св. Духа церковним зібранням передано було Павлу й Варнаві. Коли треба було поспішити на діло спасіння людей з царства тьми, перша церква не шукала формально-законних, підзаконних норм, але вживала норми благодатні, норми «свободи слова дітей Божих», по вислову апостола. Перша церква непохитно вірила, що «Дух

животворить, а тіло нічого не помагає» (Іоан 6, 63), що Бог «дав нам силу бути слугами нового завіту, не букви, а духа, буква бо вбиває, а дух животворить» (2 Кор., 3, 6).

Апостольське преємство є преємство Св. Духа, а не спадщина фізичних впливів тіла архієрейських рук. Христос учиє: «Рожденне з тіла, тіло є, а рожденне з Духа, дух є» (Іоан 3, 6), і також: «Дух дише де хоче, і чуєш його голос, та не знаєш, звідкіль він приходить і куди йде. Так і всякий народжений з Духа» (Іоанн 3, 8). Христове апостольське преємство, преємство Духа, а не тіла, передається молитвою церкви й єднанням церкви з Христом.

Рядом з порядком висвячення єпископа церквою з єпископами, ми маємо й порядок висвячення єпископів, патріярхів церквою без тих, хто іменувався єпископами. Ясно, безсумнівно свідчить Іеронім про висвячення єпископів-патріярхів Александрійських церквою з участю пресвітерів без єпископів до половини 3 віку. Іероніму належать такі слова: «А коли потім вибрано одну особу (єпископа), яка стояла б на чолі всіх, то це зроблено для попередження розколу, для того, щоб кожен, тягнучи людей до себе, не руйнував Христової церкви. Бо й в Александрії, починаючи з євангелиста Марка аж до Геранія й Діонісія (коло 240 років) завсігди пресвітери, вибрали одного з поміж себе, ставили його на найвищий ступінь і іменували єпископом. Отак само військо обирає собі вождя, або наче діякони виберуть з поміж себе такого, кого вважають за старанного, та й назовуть його архідіяконом» («Лекції по історії древній церкви», Проф. В. В. Болотова, 1910 р., ст. 451, 457).

Свідоцтво і його дані такі докладні, що їх не можна однести до плоду непорозуміння.

Це свідоцтво Іероніма затверджується свідоцтвом Севера, який писав з Єгипту в Емессу коло 600 року і був добре знайомий з преданнями Александрійської церкви.

Він свідчить: «Єпископ города, відомого своїм православієм, города Александрії звичайно в попередні часи рукополагався пресвітерами, але в останні дні, згідно канонам, із полу-чили господство, поставлення єпископа стверджується рукою

єпископа». Лист Севера, адресований православним в Емесі, відповідав на случай з Ісаїєю, обстоював своє право руко-полагати через одного єпископа, посилаючись на канони, що приписували Симону Хананеянину (Лист Севера належить в колекції листів, перекладених на сірську мову Антонієм Нізбійським, і заховується в Британському музею. Проф. Спаський «Істория доктринальных движений в эпоху вселенских Соборов», том I, Сергіев Посад, 1906 р. ст. 198—9). До свідоцтва Севера треба додати оповідання про старця Пимена. Одного разу прийшли до нього (Пимена) єретики і стали докорягти архієпископа Александра за те, що він отримав хиротонію через пресвітерів. Старець промовчав, позвав брата свого і сказав: «Приготуй страву і запроси їх трапезувати» й потім одпустив їх з миром (Спаський ст. 138). Відголосок висвячення єпископа Александра пресвітерами чується й в відомостях Східної Патрольогії: «Коли патріярх Ахілла помер, народ зібрався й поклав свої руки на пресвітера Александра й після того він сів на єпископський престол» (проф. Спаський, «Істория доктринальных движений», ст. 138—9). Свідоцтво Ієроніма стверджується й незалежним від нього свідоцтвом Александрійського патріярха Євтіхія (Х віку). Він пише в своїх літописях: «Євангеліст Марк поставив разом з патріярхом Ананією 12 пресвітерів, які завше зоставались з патріярхом для того, щоб, коли місце патріярха стане вакантним, вибрали одного з 12 пресвітерів, на його голову покладаючи руки, останні 11 самі висвячували і ставили б патріярхом. Потім вибрали б якого-небудь мужа менш значного і ставили б з собою пресвітером, замість того, який був зроблений патріярхом, щоб таким чином завше було 12 і ніколи ця установа з пресвітерів не була відсутньою в Александрії, щоб вони кожного разу ставили б патріярха з 12 пресвітерів до часу Александра, патріярха Александрійського. Він заборонив, щоб надалі пресвітери поставляли патріярха, і наказав (дав декрет), щоб після смерті патріярха сходились єпископи, які призначали б патріярха («Лекції по істории древней церкви», проф. В. В. Болотов, 1910 р., ст. 458).

Піддати сумніву свідоцтво Євтіхія Александрійського, патріарха Х віку, неможливо; його свідоцтво не могло виходити з сучасної йому практики, або з його інтересів; видумати таке свідоцтво він не міг. Не повторює він і свідоцтва Іероніма, бо приводить інші дати і подробиці, ніж то є у Іероніма. Очевидно, Євтіхій мав достовірні джерела і його свідоцтво має назавше безсумнівну історичну вартість. Таку вартість за свідоцтвом визнає і проф. Болотов.

Таким чином Святе Письмо Нового Заповіту, учення церкви, приклад живий висвячення на апостольське єпископство Антіохійською церквою Савла і Варнави, приклад АLEXANDRІЙСЬКОЇ апостольської церкви на протязі $2 \frac{1}{2}$ віків свідчить, що єпископське рукопреемство в хіротонії не являється абсолютно єдиним шляхом благодатного життя Св. Духа в висвяченю з єпископами.

Церква, утворюючи постійний порядок висвячення єпископа молитвою церкви з єпископами, не творила з єпископського рукопреемства абсолютно фетіша, яким забезпечується монопольне і упривилейоване господство єпископату над церквою, архіереєпоклонство.

Безумовне абсолютне вимагання від Христової Церкви не церковного преємства духа, а рукопреемства єпископату, ієрархії, є визнанням династичної, абсолютної, монопольної єпископської монархії в церкві. Вимагання й віра в династично монархічне єпископське рукопреемство є уривком, черенком, відбитком стародержавних елементів в житті церкви. Право володіння феодом, малою державою, передавав при інвеститурі й мирському рукоположенні феодал феодалу. Віра в абсолютне значіння архіерейського рукопреемства, а не церковного преємства, являється відбитком згаданих державних відносин.

Віра в єдиноспасительність архіерейського рукопреемства є недовірством до Отця Небесного, до Христа, до Духа Святого, до сили й могутності безпосереднього єднання Христа з Церквою, до правди, заповітів Христа про силу молитви церкви.

Віра в єдиноспасительність єпископського рукопреемства, віра в те, що тільки архіерейським рукопреемством передається

вся повнота життя Св. Духа в церкві спростовується й відкидається тими історично-церковними фактами, що більшість єпископів одійшли, одступили од Христової апостольської церкви і під проводом Арія, і під проводом Несторія, і під керуванням монофелітів, і під впливом іконоборців. В цих об'єднаннях аріянських, несторіянських і евтіхіянських іконоборських і інших було єпископське рукопреемство та не було преемства церковного Христового. Принцип архіерейської більшості, архіерейського рукопреемства, як критерій, ознака преемства Христового, падає й силою церковно-історичного факта в житті Української Церкви. Майже всі єпископи України на Соборі в Бересті прийняли церковне підданство римському папі. Коли вірити в абсолютне значіння архіерейського рукопреемства, то православним України треба для збереження єднання з архіерейським рукопреемством визнати необхідним підлягати вирішенню єпископської більшості на Берестейському Соборі.

Українська Церква відкинула зрадників єпископів і не визнала їх вирішенне в Бересті. Тепер на гетьманському Антонієвському Соборі в Києві більшість єпископів визнала церковне підданство папі московському. Одкинувши Берестейську єпископську більшість, Українська Православна Церква одкидає тепер московських єпископів, гнобителів вірного українського народу, московських патріярхістів.

Українська Церква вірить, що не архіерейським механічним рукопреемством, а словом вічним, життям Св. Духа живий буде чоловік в Церкві Христовій.

Тільки маловіри можуть недовіряти живій силі Св. Духа в церкві, в громаді вірних Христа, і шукати поза своєю церквою рукопреемства єпископів, князів церковних.

Лише крайні раби плоті, фетішисти, темні духом не приймають Христової «свободи слави» дітей Божих, можуть вірити в єдиноспасительність московської ієрархії, яка відступила від Христової апостольської церкви, стоять за панування своє над церквою, сприяє гнобленню вірного українського народу і в національному, і в соціальному, і в релігійному відношенні.

Маловіри, слабі духом, думаете, що апостольське преємство збереглося не церквою, а рукопреємством московських єпископів, церковних узурпаторів на Україні? Не дуріть себе! Або признайте, що дерево добре, то й овочі його добрі, або признаите, що дерево погане, то й овочі його погані, бо дерево пізнається по овочах (Матв. 12, 33). Ви бачите плоди діяння московської ієрархії в Українській Церкві: затемнення віри Христової, визискування праці вірного Українського Народу, національне пригноблення, люта ворожнеча, війни, душо-губство.

Не думайте, що благодать, любов Св. Духу правди, добра може передаватися руками безвірних, безлюбовних панославних владик, князів миру цього, а не молитвою віри, і любови церкви, громади вірних.

«Чисте діло вимагає чистих рук» — слова апостола науки. Через брудні скровавлені руки вдохновителів смертної кари, війн, гніту національного й громадського, через руки ставлеників і однодумців Победоносцевих, Саблерів, Романових, Распутіних, Дух Святий вічної правди не діє.

Архієреїпоклонники забувають заповіт святого: «Ви визволені дорогою ціною, не робіться рабами людей» (І Кор. 7, 23). Радо вітала б Українська Церква участь Христових єпископів дружих церквів в своєму житті, зокрема у великому тайстві висвячення і поставлення єпископів: в цій участі наочно виявилась би так бажана всім християнам єдність автокефальних церков світу; коли ж істинні Христові єпископи інших церков не змогли через зовнішні умови взяти участі в житті Української Церкви, то лише маловіри можуть теряти віру в повноту і силу життя Св. Духа в церкві і можуть не звертатися з молитвою віри до Отця Небесного про освячення обраного церквою єпископа.

«Прозріте, день настав, змийте луду, будьте люди, а не посмішище ченцям» (Шевченко).

Коли ясно стало вірним Української Церкви, що й після упадку царсько-панської влади московинська ієрархія не одмовляється від гноблення церкви і від продовження гніту національного і соціального, тоді вірні почали єднати пар-

фіяльні церкви в єдину Всеукраїнську Церковну Спілку. Всеукраїнська Церковна Спілка утворила керівничий орган церковний – Всеукраїнську Церковну Раду. Всеукраїнською Церковною Православною Радою був скликаний в 1921 році Всеукраїнський Церковний Собор, який зібрався в храмі Св. Софії в Києві. На Соборі були представники Української Церкви зі всієї України. Раніш Рада, а потім Собор звертався до московинської ієрархії з запрошенням одмовитись від системи панування єпископа над церквою, від продовження системи російського імперіалізму і гніту національного і соціального через церковні установи. Москвинська ієрархія не відмовилась від служіння мамоні і веліяру і через те стала стороннею для Христової Української Православної Церкви.

На засіданні Собору екзарх московського патріярха Михаїл всенародне відступив від Христової Церкви, обстоюючи владу свою і московського патріярха, одмовившись від участі в висвяченні обраних церквою єпископів. Не слухаючи голосу церкви, голосу вірного народу, єпископи московинської ієрархії призначали своїх клевретів, оборонців стародержавних елементів церкви, на єпископські катедри України.

Українська Православна Церква їх не визнає.

Всеукраїнський Церковний Собор є ЦЕРКВА ЦЕРКВІВ, зібрання представників церковних об'єднань зі всієї України. Це – найвищий орган любові, єднання Христового, його зібрала любов до меншого брата, до Христа. Во імя Бога любові, Христа діяв Собор.

Силою єднання з Христом, зі Св. Духом, по неложному обітуванню Христа, Всеукраїнський Церковний Православний Собор, як вищий орган благодатного життя в церкві Св. Духа, благословив обраних пресвітерів,protoіереїв на єпископське служіння і соборно помолившись, очистивши души сповіддю, зєднавшись з Христом в таїнстві Євхаристії, вчинив церковне соборне єпископське рукоположення з участю соборного священства, всього святого Собору і великого числа вірного народу.

Діло великої віри і любові, великої віри – бо то віра в Св. Духа життя і правди, віра в непреложність обітувань Христа;

діло любови бо Собор пішов на роботу визволення з тьми неволі духа братів на Україні і по всьому світу.

Відродивши ієрархію, чисту від суевірства панослужіння й архіереєпоклонства, від темної влади «князя миру сього», св. Собор визволив Українську Церкву від підлегlosti московській панській стародержавній ієрархії. Відновлена ієрархія йде і діє разом з церквою, вірним народом в Українській Церкві, і продовжується постійний спосіб висвячення єпископів церквою з участю двох або трьох єпископів.

Визволена від підлегlosti «царству тьми», Українська Православна Церква, разом з іншими православними юнівленими від бруду віків, церквами увіходить в великий всесвітній союз церквів, в Всесвітню Єдину Соборну Апостольську Церкву. Вселенський майбутній Собор силою Св. Духа зміцнить розвиток життя Української Церкви без підлегlosti «темній владі».

Київ 1921.

Вірний Володимир Чехівський

Після слово видавців

Вірні Української Автокефальної Православної Церкви, особливо з т. зв. «старої еміграції», та молодше покоління, яке нє має повного уявлення про величезний рух морально-релігійного національного відродження Українського Народу після революції 1917 р. і про страшні репресії проти цього відродження з боку большевиків-комуністів потрібують для свого обізнання відповідних матеріалів.

Найпершою й найголовнішою справою є *перевидання* тих книжок і брошур, то їх було надруковано органами і керівними діячами УАПЦ чверть століття тому і нині стали надзвичайною рідкістю з огляду на винищення їх большевиками. Лише в спосіб перевидання цих забутих книжок можна зберігти пам'ять про перші роки життя й діяльності відродженої УАПЦ та скріпити цим нашу Віру на майбутнє.

Дана брошура «За церкву, Христову громаду, проти царства тьми» належить перу одного з найвидатніших наших церковних діячів, доктора богословія і всеукраїнського благовістника Всеукраїнської Православної Церковної Ради *Володимира Чехівського* і була виданою в кількості 1.000 примірників в 1922 р. в Харкові Церковною Радою першої парафії Української Православної Церкви Миколаївського Собору (цей Собор було знищено большевиками в 1929 році, включно до фундаменту, а на тому місці було поставлено кіоск для продажу цигарет і юсвіжуючих напоїв).

Брошуру передруковується без жодних змін, ліше з необхідними виправленнями ортографії і очевидних друкарських помилок та з пропуском у примітках декількох чужомовних слів, що були через недоліки друкарської коректи першого видання настільки перекручені, що нині нема можливості відновити їх правдиво без авторського рукопису або без спеціальних розшуків і студій по великих книgosховищах. Але для збереження думок автора недоторканими і для практичного вжитку читачів ці зроблені мінімальні і неминуче потрібні корективи зовсім не є актуальними, — вони лише поліпшують якість видання.

В надії, що в майбутньому часі ми матимемо спроможність повніших і кращих видань творів благовісників нашої Віри, сподіваємося цією малою лептою послужити ділу духовного розвитку нашого народу.

Видавці.

ПІСЛЯСЛОВО ДО ТРЕТЬОГО ВИДАННЯ

Одна з праць доктора богословія, професора Володимира Мусійовича Чехівського (1876 р. — дата мученицької смерті невідома) під заголовком „ЗА ЦЕРКВУ, ХРИСТОВУ ГРОМАДУ, ПРОТИ ЦАРСТВА ТЬМИ” виходить третім виданням без жодних змін в тексті і мовних поправок.

Оприлюднюється ця праця фотодруком з другого видання 1947 р. в Франкфурті-на-Майні (Західна Німеччина).

Друге її видання відбулося на скитальщині в повоєнному часі, в повоєнних труднощах з папером і технічними засобами друку.

Папір для другого видання був приділений Допомогою і Відбудовчою Адміністрацією Об'єднаних Націй (УНРРА — UNRRA *) самої низької якості і за чверть століття змінив свої фізичні властивості: почав кришитися й розпадатися. Папір прийшов у нездатність зберігати довше друковане слово.

Щоби запобігти зникненню з українського вжитку цієї цінної і важливої праці проф. В. М. Чехівського, оновлюємо її в формі третього видання кількістю 1000 примірників.

Пропонована книжка ласкавій увазі читачів написана на основі досліджень Святого Письма, Діянь Апостолів, Апостольських Передань, Церковних Канонів, поглядів та думок в церковних питаннях найбільших авторитетів, визнаних усіма християнськими церквами.

*) UNRRA — United Nations Relief and Rehabilitation Administration.

У відповідних місцях тексту автор зробив посилання на першоджерела і цим поставив свою працю на наукову п'єдесталь, з якої розгортається перед читачем глибокий дослідницький аналіз і синтез Української Православної Церкви.

Автор переконливо доводить неканонічне, безправне, нехристиянське поневолення і гноблення УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ Московською церковною і цивільною владами.

Віримо, що кожний вдумливий читач винесе з цієї книжки ЯСНІСТЬ ДУМОК І НЕПОХИТНІСТЬ ВІРИ в Святу Українську Автокефальну Православну Церкву, що має всі ласки і благодаті від Бога на своє вільне, ні від кого незалежне життя, як і Московська церква чи інші національні Автокефальні Православні Церкви.

Перевидання цієї цінної книжки нехай принесе нашому ЗДЕЗОРІЄНТОВАНОМУ І ОБЕЗДОЛЕНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВІ ПОЖИТОЧНІСТЬ В ДУХОВОМУ РОЗВИТКУ, СВІДОМІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГІДНОСТІ, ЄДНІСТЬ І ЄДИНОМИСЛІЄ.

Нашим приємним обов'язком є висловити глибоку, щиросердечну подяку всім тим, хто сприяв і спричинився до виходу в світ цього видання. Імена їх — ТИ, ГОСПОДИ, знаєш.

Нью-Йорк, США, 1974 рік.

Видавці.

АВТОКЕФАЛІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ — це не лише церковна, але і національна наша необхідність. ЦЕ КОНЕЧНА ПОТРЕБА НАШОЇ ЦЕРКВИ, НАШОЇ ДЕРЖАВИ, НАШОЇ НАЦІЇ. І хто розуміє та щиро до серця приймає інтереси українського народу, ТОЙ ПРИЙМАЄ Й АВТОКЕФАЛІЮ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ. І навпаки.

Ол. Лотоцький. Українські джерела церковного права. Варшава. 1937 р. 133 — 134 ст.

Самі наукові знання духового вдосконалення людині

не дадуть, потрібна передовсім релігія, віра в Бога. Віруючі люди — це вільні духом, це демократи в правдивому розумінні того слова.

В. Чехівський.

Треба знати, що велика душа не може бути не релігійна.

В. Біднов.

Рідна мова — то найближчий шлях до серця, до душі.

В. Чехівський.

Ювілейний календар УАПЦ на 1971 рік Божий.

Чікало. 34 ст.

Служити народові то служити Богові.

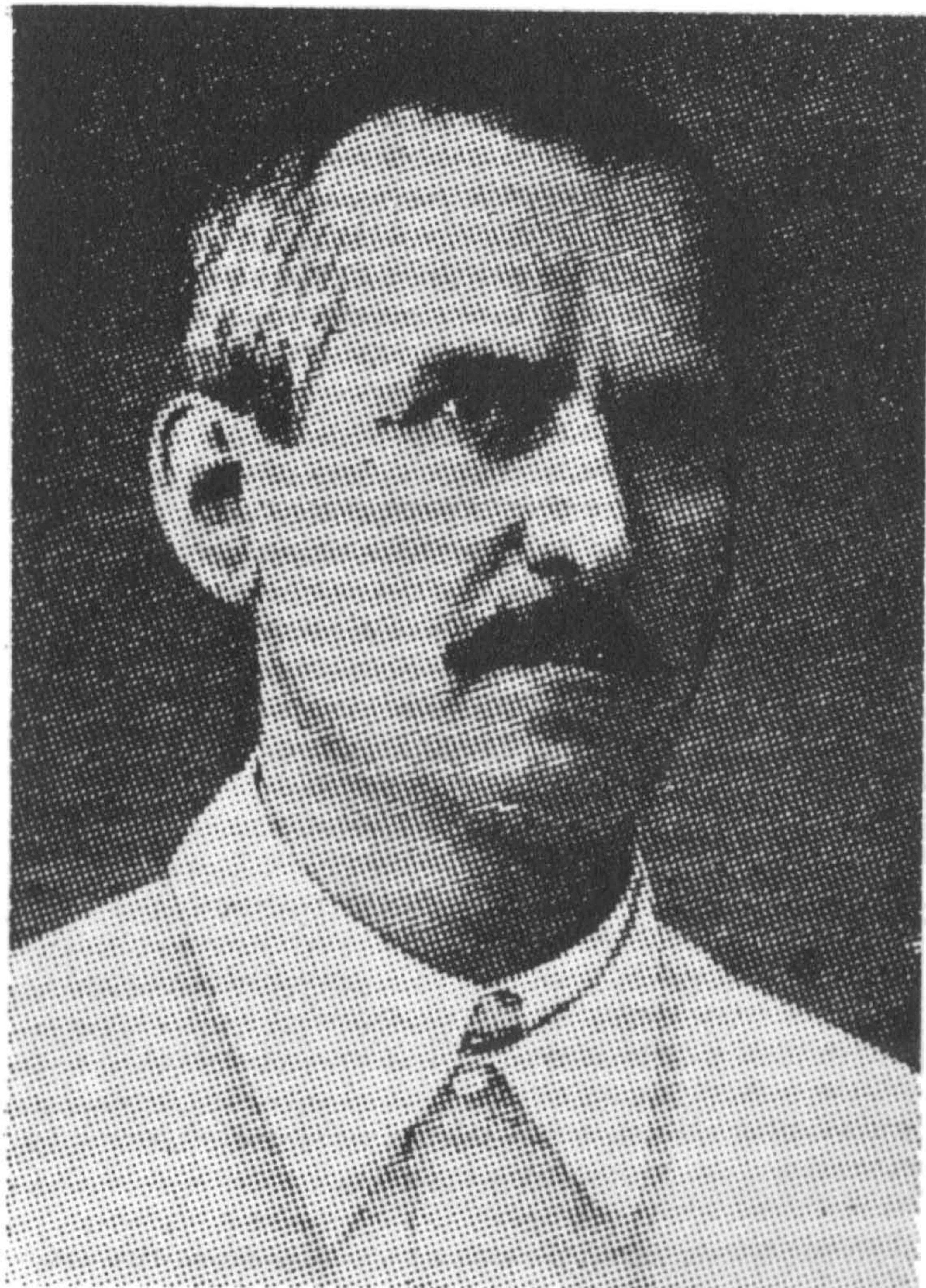
Митрополит Іларіон.

Біблійні студії 1963 р. Вінніпег. 3 ст.

ВОЛОДИМИР МУСІЙОВИЧ ЧЕХІВСЬКИЙ

(КОРОТКА БІОГРАФІЯ)

Проф. В. М. Чехівський

Проф. Володимир Мусійович Чехівський — це один з великих синів України, що став жертвою кровожадного більшевицького режиму, захищаючи волю свого народу, а зокрема його Церкви.

Народився він в родині священика, 19 липня 1876 р., в с. Гороховатка, на Київщині. В 1895 р. закінчив духовну семінарію в Києві, а 1900 р. Київську духовну Академію з дипломом професора. З 1901-1903 був інспектором Кам'янець-Подільської семінарії, у якій проводив між студентами широку національно-освідомлючу працю. З 1903-1905 р. учив у духовній семінарії в Києві, у якій теж

старався проводити українську національну працю. Ще будучи студентом Київської духовної Академії, він був пов'язаний з групою свідомих українців, між ними й кількома професорами Академії. З-під його руки, як професора, вийшло багато свідомих українців-патріотів, які відіграли велику роль в часи відродження Української Народньої Республіки і Української Автокефальної Православної Церкви.

З 1905-1906 р. учителював у Черкасах в духовній школі. В 1906 р. був обраний депутатом до Державної Думи (парламенту), але царський уряд незаконно позбавив його права стати членом Думи, а ще й заслав його на північ, до м. Вологди, під нагляд поліції. В 1907 р. був директором сирітського будинку в Одесі. Там же вчив у гімназіях Одеси — викладав: історію літератури, всесвітню історію, психологію, логіку й педагогіку. В Одесі проживав з родиною до 1918 р., коли переїхав до Києва.

Тут повів він велику працю для відродження української

державности і Церкви. В кінці 1918 р. і на початку 1919 р. був головою Ради Міністрів і міністром закордонних справ Укр. Нар. Республіки. У праці відродження Церкви займав перше місце після Митроп. Василя Липківського, з яким співпрацював дуже тісно, як найвірніший його друг — до часу сстаточного ув'язнення і заслання. Був він не тільки ідеологом Відродженої Церкви, але й видатним проповідником, так що удостоївся імени «Всеукраїнського Благовісника». На I-му Всеукр. Прав. Церк. Соборі, як високо вчений, він став на захист апостольської висвяти, що кілька віків вживалась в Александрійській Прав. Церкві, в Єгипті, і такою висвятою був поставлений I-ий Митрополит нашої відродженої Церкви — о. Василь Липківський. Про це написав він книжку-апологію п. з. «За Церкву — Христову громаду, проти царства тьми». Хоч мав перед тим змогу, при відступленні укр. армії, піти на еміграцію в Зах. Європу, але не пішов, заявивши: «Мушу бути зі своїм народом і в найтяжчих умовах». В 1921-1920 рр. був професором в Київ. медичному інституті і доцентом укр. літератури в Київ. політехн. інституті. З 1922 р. все своє знання і працю віддав на скріплення рідної Церкви — Україн. Автокеф. Прав. Церкви.

За велику і самовіддану його як політичну, так і церковну працю, большевицький уряд старався його знищити, арештовуючи багато разів, погрожуючи ліквідацією, а вкінці втягнув його в суд організації Спілки Визволення України (в березні і квітні 1930 р., в м. Харкові) і засудив саме у великовідмінну ніч на 10 літ тяжкого заслання.

На суді Чехівський тримався спокійно і гідно. До кінця 1930 р. перебував у суворій в'язниці у м. Харкові, а на початку 1931 р. перевезено його з групою засуджених на північ, до м. Ярославля, де перебував два роки в повній ізоляції. В 1933 р. перевезено його на далеку північ, на Соловки, місцевість Сават'єво. Багато понадсильних старань робила дружина його, Олена Володимирівна, щоб визволити його з в'язниці, але усе було даремно, бо тільки аж в 1936 р. даний був їй дозвіл на побачення з чоловіком.

Тюремний режим був тут легший, як в Ярославлі, але не довго, бо за час «ежовщини» зроблено великі обмеження для ув'язнених, ба навіть було одмовлено одержувати посилки з поживою і одягом. В 1937 р. большевицька влада ще додала йому 10 літ ув'язнення, і вислано його у якийсь сибірський таємний табір без права листування — тут й невідомо,

коли закінчив своє трагічне життя великий син України — проф. Чехівський.

Однокою його розрадою в невимовно тяжких в'язничних умовах було читання св. Євангелії. Були поголоски в час Другої війни, що його бачили в м. Харбіні, в Манджурії, але дружина при найбільших зусиллях не знайшла його, й тому при відступленні німецької армії з України подалась вона на Захід з надією найти чоловіка. Але усі її пошукування були даремні, переїхала в Америку й тут закінчила своє теж страдне життя в 1969 р.

Проф. Чехівський — це не тільки великий учений, гарячий патріот, що любив свою рідну землю понадусе, не тільки самовідданій працівник для Рідної Церкви, але це особа хрустального характеру, широго братерського відношення до всякої людини — в повному значенні християнин, що готов був покласти життя своє за друзів своїх, і поклав його. Його любили всі, хто знов зізнав його, особливо його учні з пієтизмом згадували свого великого учителя-чоловіколюбця. В родині мав тільки одну дочку, що полинула в наднебесні простори у розквіті свого життя, маючи всього 17 літ, в 1924 р.

В теперішніх українських церковних колах дехто вважає В. М. Чехівського (як і Митрополита В. Липківського) за церковного реформатора. Це велика помилка, яку спричинила необізнаність з церковно-візвольним рухом на Україні в 1917 — 1930 рр. Ні Чехівський, ні інші подвижники того руху не були реформатори тому, що Українській Православній Церкві жодна реформація не потрібна. Їй потрібна тільки воля, автокефалія, незалежність від чужих церковних урядів, щоб вільно жити й діяти, керуючись заповітами Христа, як то було в її минулому. За це й боровся Чехівський — за визволення Рідної Церкви з-під московського панування, а це не реформація. На такі закиди він відповідав: "То недомисел! Автори тих лісань приймають російське формальне православіє за істотне для всіх Православних Церков, а в тім і для Української. Не знають вони, що між київським православієм і московським — глибока різниця, забули, що Українська Церква в часи волі й державності її народу сяяла своїм духовним величчям і красою далеко за межами рідної землі й дивувала чужинців. Отже, нам треба відродити і звеличити цей предківський образ нашої Церкви, а реформи не потрібні."